תנן שום היתומים שלשים יום ושום ההקדש ששים יום ומכריזין בבקר ובערב במאי עסקינן אילימא בבעל חוב עובד כוכבים מי צאית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע מוקי לה א) בשחייב מודה אלא לרב פפא קשיא אמר לך רב פפא אי בעית אימא כתובה משום חינא ואי בעית אימא בבעל חוב עובד כוכבים שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו ב) לינטר להו עד דגדלי שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו ת"ש על מנת ליתן לאשה כתובתה ולבעל חוב חובו במאי עסקינן אילימא בב"ח עובד כוכבים מי ציית אלא פשיטא בבעל חוב ישראל בשלמא לרב הונא בריה דרב יהושע מוקי לה בשחייב מודה אלא לרב פפא בשלמא כתובה משום חינא אלא בעל חוב קשיא לעולם בבעל חוב עובד כוכבים וכגון שקיבל עליו לדון בדיני ישראל אי קיבל עליו לינטר להו עד דגדלי שקיבל עליו לזו ולא קיבל עליו לזו רבא אמר משום שובר א"ל רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ומי חיישינן לשובר והתנן [ט א]הנפרעת שלא בפניו לא תפרע אלא בשבועה [ב]ואמר ר' אחא שר הבירה מעשה בא לפני ר' יצחק נפחא לאנטוכיא ואמר לא שנו אלא כתובת אשה משום חינא אבל בעל חוב לא ג) [ג]ורבה אמר רב נחמן [ב]אפילו בעל חוב נמי ואי חיישת לשובר התם נמי ניחוש א"ל התם כדאמרינן טעמא [ד]שלא יהא כל אחד נוטל מעותיו של חבירו והולך ויושב לו במדינת הים אמר רבא הלכתא אין נזקקין לנכסי יתומין ואם אמר תנו נזקקין שדה זו ומנה זו נזקקין ואין מעמידין אפוטרופוס שדה סתם ומנה סתם נזקקין ומעמידין אפוטרופוס ד) אמרי נהרדעי [ה]בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס לבר מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן אמר רב אשי הלכך אזדקוקי לא מזדקקינן דהא אמר רבא הלכתא אין נזקקין ואי מזדקקינן מוקמינן אפוטרופוס דאמרי נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס לבר מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי סהדי בשקרי לא מחזקינן:

מתני'

אילימא בבעל חוב עובד כוכבים. דלא בעי למינטר עד דגדלי מי לאית להמתין ימי הכרזה: **ה"ש.** דתניא לעיל [כא:] גבי הכרזה על מנת ליתן לאשה כו': **מי לאית.** לימי הכרזה: **רבא אמר.** הא דאין נזקקין לנכסי יתומין: **משום שובר.** דשמא שובר היה לאביהם על השטר הזה שפרעו ויתומים אין יודעין היכן הוא: **הנפרעת** ה) **שלא בפניו.** כגון שהלך לה בעל גט ממדינת הים: **לא שנו.** דבית דין יורדין לנכסי אדם שלא בפניו אלא כתובת אשה משום חינא אבל בעל חוב ימתין עד שיחזור: **ואם אמר.** אביהן תנו נזקקין: **שדה זו ומנה זו.** אם אמר תנו שדה זו לפלוני כתובו או מנה זו נזקקין ליתן לו ואין צריך להעמיד אפוטרופוס ליתומים על כך: **שדה סתם ומנה סתם נזקקין ומעמידין אפוטרופוס.** ליתומין לברור להן חלק יפה ולהגבות את זה מן הזיבורית: אבל נמצאת ביד היתומים שדה אחת שלא היתה של אביהן אלא גזולה נזקקין להוציא גזילה מידם ואין צריך אפוטרופוס: **בכולהו.** אפי' שדה זו ומנה זו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס בר מנמצאת שאינה שלו דאין צריך אפוטרופוס אלא מיד מוציאין אותה מידם דאחזוקי סהדי המעידים על הגזילה בשקרי לא מחזקינן:

רבא אמר משום שובר. ואיכא בינייהו בין רב הונא בריה דרב יהושע דאמר משום צררי ובין רבא דאמר משום ו) שובר היכא שמסר שטרותיו לאדם אחד בפני עדים ואמר דאין לו שום שטרות כי אם אותם שמסר לו דהשתא לשובר ליכא למיחש שהרי מסר כל שטרותיו לזה ואם איתא דהוה ליה שובר הוה מסר ליה אבל לצררי מ"מ איכא למיחש: **אמר** ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא ומי חיישינן לשובר והא תנן הנפרעת שלא בפניו כו'. ואי חיישינן לשובר הכא נמי ליחוש וא"ת רב הונא בריה דרב יהושע תקשי ליה נמי לנפשיה ליחוש ז) לצררי וי"ל דהוה פשוט לרב הונא בריה דרב יהושע דמשום צררי אין למנוע לפרוע שלא בפניו משום שלא יהא כל אחד ואחד נוטל מעותיו של חבירו ויושב לו במדינת הים אבל משום חששא דשובר לא הוה מסיק אדעתא לומר כן ומשום הכי הקשה לו ליחוש לשובר ותירץ לו התם כדאמרי' שלא יהא כל אחד ואחד כו': **ואם** אמר תנו נזקקין. לכאורה פירוש תנו החוב והיינו כרב הונא בריה דרב יהושע דהיכא דחייב מודה נזקקין וצ"ע אמאי שבק לישנא דחייב מודה ושמא לכך נקט האי לישנא תנו דשייך בחוב ובמתנה דאם צוה אביהם ליתומים ליתן מתנה דנותנין אם צוה בתורת המחלק נכסיו מתנה בכולה או במקצתה ועשה קנין והכי נמי משמע קצת דבמתנה קמיירי מדקאמר שדה זו ומנה זו נזקקין לו: ס) **ואם** אמר תנו נזקקין. ותימה פשיטא שאם אמר תנו נזקקין כיון שנתנה במתנה ואומר ר"י ח) נזקקין (איצטריכא ליה) והא דנקט לישנא דתנו משום דמקיים ביה שדה זו ומנה זו דשייך ביה תנו ועוד איכא הודאה דלא סגי דלא אמר בהו תנו או אתם עדי כגון ט) שהודה מעצמו י)(והא דאמרי') בפרק גט פשוט (ב"ב קעד:) שכיב מרע שאמר תנו מנה לפלוני) אמר תנו נותנין לא אמר תנו אין נותנין אדם עשוי שלא להשביע את בניו אבל תבעוהו והודה אפילו בלא אתם עדי ולא אמר תנו נותנין דאין אדם משטה בשעת מיתה כדמוכח בשילהי פרק גט פשוט (שם קעה.): ס)**אמר** רב אשי הלכך אודקוקי כו' דאמר רבא הלכתא אין נזקקין. פירוש בעלמא היכא דאיכא למיחש לצררי כמו מילתא דרב אסי אין נזקקין לנכסי יתומים ואי אודקיקנא פירוש היכא דנזקקין כגון שדה זו ומנה זו דאמר רבא נזקקין ואין מעמידין אפוטרופוס בהא לא סבירא לן כרבא אלא מוקמינן אפוטרופוס דאמרי נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין אפוטרופוס לבר מנמצאת שדה שאינה שלו דאחזוקי ט)שיקרא לא מיזדקיקנא ואין צריך להעמיד אפוטרופוס וא"ת דבפרק הגוזל בתרא (ב"ק קיב. ושם) בר חמוה דרבי ירמיה טרק גלי באפיה דר' ירמיה אתא לקמיה דרבי אבא א"ל שלו תובע א"ל והא מייתינא סהדי דאחזיק בחיי אבוה י) [א"ל] וכי מקבלין עדות שלא בפני בעל דין ומ"ש משמעתין דהיכא דנמצאת שאינה שלו מזקיקין') ומקבלין עדות אע"פ שהיתומים קטנים וי"ל דהתם מתחלה היתה של אביו דיתום כי נמי איכא סהדי דאחזיק אין לנו לקבל עדות זה ואין) יא) אחזוקי סהדי בשיקרא דשמא שום תנאי היה לאביו עמו להחזיק [אע"פ] שהוא שלו אבל בשמעתין דנמצאת שדה שאינה שלו שהעדים מעידים שגזלה הלכך לא מחזקינן סהדי בשקרי שמא לא גזלה אלא ודאי גזלה וליכא למימר שמא יב) חזר ולקחה כיון דבגזילה בא לידו לא אמרינן שמא חזר ולקחה כי הדבר ברור שהאב גזלה ואינו של אביו ושפיר נקבל העדות דגזלה האב שלא בפני בעל דין כיון שהדבר ברור לנו שאין השדה של אביו וכן בהך דהגוזל בתרא (שם:) דקאמר רבי יג)יהושע תנוק שתקף בעבדי אביו ויורד לתוך שדה חברו ואמר שלי הוא אין אומרים לו המתן עד שיגדיל אלא מוציאין אותו מתחת ידו ומסיק הש"ס דהתם דמפקינן מיניה דלא קיימא אחזקה דאבוה משמע דאיכא מילי דמקבלין עדות שלא בפני בעל דין ולכך נראה דהיכא דחייב מודה ממלוה על פה דנזקקין ויעידו עדים ששמעו הודאת האב בפני ב"ד ויגבו משל היתומים החוב על פי העדות ולא אמר אין מקבלין עדות אלא בפני בעל דין כיון שהדבר ברור בלא שום גמגום שהודה האב דמי לנמצאת שאינה שלו ומיהו מדרבא דממונא הבא מחמת יתומים כי נמי ידעינן בברור שלא התפיסו צררי כל החוב הבא מחמת היתומים אין נזקקין כדאיתא פרק שור שנגח ארבעה וחמשה (ב"ק לט. ושם) דשור שהזיק פטור מטעם דאין נזקקין ופירש ר"י דלא שייך צררי ומכל מקום אין נזקקין דאין מקבלין עדות שלא בפני בעל דין: **ואין** מעמידין אפוטרופוס. כיון דאמר שדה זו ומנה זו אין צריך להעמיד אפוטרופוס לידע אם פרע אם לאו יב) ויש לו שובר ומעמידין האפוטרופוס לידע אם פרע אם לאו ויש לו שובר ויעמידו האפוטרופוס לבקש השובר בין חפצי המת או למצוא שום עדות יג) התפסת צררי וא"ת כיון דאמר תנו אפי' אינו חייב כלום יתנו לו כיון דמלוה מחמת מיתה הוא ויהא מתנה בעלמא ויש לומר שהוא סבור להתחייב בשביל חובו ולא לשום מתנה הלכך אין לתת אותה יד) אלא למי שמתחייב לו וכן משמע פרק גט פשוט (ב"ב קעד:) על ההיא שהבאתי לעיל אמר תנו קיימיה לשטריה אלמא דמשום שיודע ס)לו כשאמר תנו כאילו נתקיים השטר אבל אם לא היה חייב לא היה נותן בתורת מתנה: **אמרי** נהרדעי בכולהו נזקקין ומעמידין **אפוטרופוס.** פירוש בכולהו שדה זו ומנה זו: לכי

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פט"ו מהלכות אישות הלכה כז טוש"ע אה"ע סימן צ סעיף י:

י ב מיי' פי"ג מהלכות מלוה ולוה הלכה ה טוש"ע ח"מ סימן קו סעיף א [וברב אלפס כתובות פרק ט דף קיג: ועוד שם פרק יא דף קלד.]:

יא ג מיי' פי"ב מהלכות מלוה ולוה הלכה ה ו טוש"ע ח"מ סימן קו סעיף ד ה יע"ש:

◆

שיטה מקובצת

א) בשחייב מודה אות ב' נמחק: ב) לינטר. גליון הכא איירי במלוה דעובד כוכבים בלא רבית וקבל עליו להמתין ימי ההכרזה. הרא"ש ז"ל: ג) לא ורבא: ד) אפוטרופוס. אבל נמצאת שאינו שלו נזקקין ואין מעמידין אפוטרופוס אמרי': ה) הנפרעת כתובה שלא: ו) שובר. גליון והרא"ש תירץ דרבא דאמר טעמא משום שובר לא קשה ליה כל הני ברייתות דמוקי לה בכה"ג אין כותבין שובר: ז) לצררי. גליון והריב"ם תירץ דרבא אמר למילתיה מקמיה דרב הונא ורב הונא אקשיה ליה ושני ליה וקבלה מיניה ובתר כן אמר מילתיה: ח) ר"י דתנו דקאמר היינו דהודה שחייב לו והא. תיבת נזקקין נמחק ותיבות איצטריכא ליה ל"ש ונמחק: ט) כגון שלא תבעוהו והודה מעצמו כדאמרינן בפרק גט פשוט: י) אבוה א"ל וכי: יא) ואין לומר אחזוקי: יב) אם לאו דשמא פרע ושכח ויש לו שובר ויעמידו כו' והשאר נמחק: יג) עדות פירעון או התפסת צררי. גליון דכיון דאמר שדה זו ומנה זו ודאי דקדק ועמד על דעתו יפה שהיה חייב לו אבל אם אמר שדה סתם ומנה סתם חיישינן שמא לא דקדק יפה ושכח הפרעון לכך צריך להעמיד האפוטרופוס ובנמצאת שאינו שלו שיש עדים שהיתה של אדם אחר ולא אכלה שני חזקה נזקקים להחזיר שדה לבעלים ואין מעמידין אפוטרופוס לחזור ולהכחיש העדים כו'. תוספות הרא"ש ז"ל: יד) אותה למי שמתחייב תיבה אלא ל"ש ונמחק:

מסורת הש"ס

א) כתובות פז., ב) [כתובות פח. ע"ש], ג) [צ"ל ורבה וכ"א וכ"ה בכתובות פח. וכ"ה ברב אלפס], ד) [שם פח.], ה) גי' נ"ק הל"א וכל"ל מיהו פי' יהודיי דאע"ג דלא אמר תנו נזקקין והא דנקט פי' ומנה זו דשייך ביה תנו משום הכי איצטריכא ליה ושוד כו', ו) [צ"ל כדאמרינן], ז) [שאמר מנה לפלוני בידי רשב"ם], ח) [גי' נ"ק כאן מה"ד ואין מעמידין כו' אם לאו או אם יש לו שובר הס"ד ואח"כ מה"ד אמרי נהרדעי כו' ומעמידין אפוטרופוס פי' בכולה שדה זו ומנה זו ומעמידין אפוטרופוס לידע אם פרע כו' כפירת מתנה הס"ד ואח"כ מה"ד אמר רב אשי כו'], ט) סהדי בשיקרא לא מחזקינן נ"ק, י) [דמיזקקין נ"ק], כ) ואין זה נ"ק, ל) [שהוא נ"ק], מ) [לפניו שם איתא רב הושעיא], נ) נ"א או אם יש לו שובר, ס) אולי צ"ל שחייב.

◆

מוסף רש"י

שר הבירה. בן בירה (כתובות פח.). **לא שנו.** שיורדין ב"ד לנכסי אדם שלא בפניו (שם).

◆

רבינו גרשום

בשלמא לרב הונא מוקים לה בשחייב מודה. משום הכי מזדקקינן דלא אתפשי צררי: אלא לרב פפא. דאמר יתמי לאו בני מעבד מצוה אמאי מזדקקינן: ואיבעית אימא בב"ח פרסי. ומשום רביה וקביל עליו לדון בדיני ישראל להכרזה: רבא אמר משום שובר. לא הוה מיזדקיק רב נחמן מעיקרא דאיכא למימר שמא שובר היה ביד לוה שפרע שטרו של מלוה ואבדו לפיכך אין נזקקין: לא שנו. דנפרעת בשבועה ולא חיישינן לשובר אלא כתובת אשה משום חינא: ואי חיישת לשובר התם נמי ניחוש בב"ח אמאי נפרע שלא בפניו בשבועה ניחוש שמא שובר היה ביד לוה: א"ל התם. בב"ח הנפרע שלא בפניו אמרינן לא חיישינן לשובר כדאמרי' טעמא אבל בעלמא חיישינן לשובר: ואם אמר אבי היתומים קודם מיתתו תנו לפלוני נזקקין ב"ד ונותנין: ואם אמר תנו שדה זו ומנה זו לפלוני נזקקין ואין מעמידין אפוטרופוס ליתומים על זה הדבר לדון עם הזוכה ורבינן דאמר בפירוש שדה זו ומנה זו לפלוני נותנין אותה לו: אבל אם אמר שדה סתם ומנה סתם נזקקין ומעמידין אפוטרופוס ליתומים שיטעון שמא לא אמר על שדה זו אלא על זו הרדחהו לזיבורית: אבל נמצאת שהיתה לו שדה שאינו שלו. ואמר תנו לו שלא היתה של כה אלא של זה שצוה ליתנה לו ודאי נותנין לו אותה שלא היתה שלו אע"ג דאמר שדה סתם ואין מעמידין אפוטרופוס דכיון דאיכא עדים דאמרי שלא היתה שלו אלא של זה אין צריך אפוטרופוס דאחזוקי סהדי בשקרי דאמרי דשל זה היא לא מחזקינן: בכולהו מעמידין אפוטרופוס אפילו באומר שדה